

PROTEZ KONSTRUKSIYALARIN TƏDBİQİ VƏ MİKROORQANİZMLƏRİN ADHEZİYASI

Hüseynova N.M.

Azərbaycan Tibb Universiteti. Terapevtik Stomatologiya kafedrası. Bakı, Azərbaycan

Nəşr tarixi: Dekabr 2019

*Əlaqə üçün məlumatlar: Az 1022, Bakı, Bakıxanov 23; e-mail: medun91@mail.ru

USE OF PROSTHETIC CONSTRUCTION AND MICROORGANISMS ADHESION

Huseynova N.M.

Azerbaijan Medical University. Department of Therapeutic Dentistry. Baku, Azerbaijan

Publication date: December 2019

*Contact information: Az 1022, Baku, Bakikhanov 23; e-mail: medun91@mail.ru

Müasir dövrdə təcrübi ortopedik stomatologiyanın ən aktual tibbi-sosial problemlərindən biri dişlərin itirilməsi nəticəsində dişçənə sistemində yaranan qüsurlar zamanı funksiyaların optimal bərpa olunması metodlarının təkmilləşdirilməsi hesab edilir. Bir sıra müəlliflərin fikrinə görə, protez yatağının dayaq toxumalarının çeynəmə təzyiqinə funksional adaptasiyası onların anatomik-fizioloji xüsusiyyətlərindən və tətbiq edilən protezlərin konstruktiv xüsusiyyətlərindən birbaşa asılıdır. Stomatoloji protezləmənin ən aktual problemlərindən biri də konstruksiyalar üzərində ərplər, o cümlədən mikroorqanizm kütlələrinin toplanmasıdır. Belə ərp kütlələri adətən protez konstruksiyalarına ciddi zərər vurmasa da, ağız boşluğunun digər toxumaları və ağızda qalmış dişlərin parodont toxumaları, hətta sərt toxumaların müxtəlif mikrobioloji zədələnmələrinə gətirib çıxara bilər.

Tədqiqatın məqsədi Ortopedik qurğuların tiplərində mikroorqanizmlərin adheziv

xüsusiyyətlərinin öyrənilməsi.

Tədqiqatın materialı və metodları. Bu məqsədlə tərəfimizdən 15-i yüngül parodontitdən əziyyət çəkən, 14-i dərin karioz boşluğu olan, 15-i çeynəmə dişləri nahiyəsində körpüyəbənzər metal-keramika protez taxılmış və 12 nəfər karioz boşluqları tam aradan qaldırılmış tam sağlam ağız boşluğuna malik yaşı yalnız 25 olan kişi cinsinə mənsub 56 nəfər xəstə tədqiqata cəlb edilmişdir. Laboratoriyada *A.actinomyces*, *A.israeli*, *B.forsythus*, *B.forsythus*, *C.albicans*, *E.coli*, *F.nucleatum*, *K.pneumoniae*, *L.lactis*, *P.micrus*, *P.niger*, *S.aureus*, *S.haemolyticus*, *S.mutans*, *S.sanguis*, *T.denticola* və *Veilinella* növlərinin götürülmüş materiallarda rast gəlinməsi öyrənilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri. Ümumilikdə dişçənə sisteminin müxtəlif biotoplarından mikroorqanizmlərin 16 növü ayırd edilmişdir. Ən çox mikroorqanizmlər karioz boşluqlar və ortopedik konstruksiyadan ayırd edilmişdir – müvafiq olaraq 11 və 14 növ. Parodontal cib-

lər və sağlam parodont sahələrində isə bu göstərici müvafiq olaraq, 10 və 8 növ təşkil etmişdir. Diş-çənə sisteminin bu biotopları görünür ki, boşluqlar təkcə aerobların deyil, həm də anaerobların adheziyası və intensiv həyat fəaliyyəti üçün əlverişli mühit sayılır, belə ki, parodontal ciblərin dərinliyində və ortopedik konstruksiyanın protez yatağına və dayaq dişlərinə kip yapışmayan yerlərində mikroorqanizmlərin bu növləri üçün labüd olan mikroanaerofil şərait yaranır. Yüksək prioritetli növlər mikroorqanizmlərin o növləri sayılır ki, onların aşkarlanma tezliyi 70%-dən yuxarıdır. Məhz bu növlər sıx adheziya qabiliyyətinə malikdir və dişlərdə və parodontun toxumalarında bu və ya digər patoloji proseslər törədirlər. Bir çox hallarda bu biotoplarda aşkar edilmiş mikroorqanizmlərin növləri eyni olmuşlar.

Mikroorqanizmlərin qeyd edilən oxşar olmayan yüksək prioritetli növlərinin parodon-

tal ciblərin və dişlərin kariyesli boşluqlarının biotoplarına belə kəskin uyğunlaşması onu bilavasitə təsdiq edir ki, mikroorqanizmlər patogen xüsusiyyətlərini sayəsində bu orqanların spesifik nozofomalarını törədirlər. Diş-çənə sisteminin bu biotopları görünür ki, boşluqlar təkcə aerobların deyil, həm də anaerobların adheziyası və intensiv həyat fəaliyyəti üçün əlverişli mühit sayılır, belə ki, parodontal ciblərin dərinliyində və ortopedik konstruksiyanın protez yatağına və dayaq dişlərinə kip yapışmayan yerlərində mikroorqanizmlərin bu növləri üçün labüd olan mikroanaerofil şərait yaranır. S.aureus növünün rast gəlinməsinin müəyyənləşdirilməsi üzrə tədqiqat zamanı müvafiq növün ortopedik konstruksiyaya tətbiq etdiyimiz 15 nəfər şəxslərdən əldə etdiyimiz bioloji nümunələrdən 10 - da yaxud onların 66,7±12,17%-də həmin növün nümayəndələrinə rast gəlinmişdir.